

7. Педагогический словарь : в 2-х т. / Гл. ред. Н.К.Гончаров, Н.Д.Казьмин и др. – М. : АПНРСФСР, 1960. – № 2. – 766 с.
8. Пісоцька Л.С. Психологічні фактори наступності дошкільної і початкової загальної освіти / В.І.Войтенко, Л.А.Грицюк, М.І.Каратаєва // Підготовка дітей до школи. Наступність і перспективність – 2002. – С. 18-20.
9. Харченко А. Проблеми наступності та перспективності, шляхи їх вирішення / В.Войтенко, Л.Грицюк, М.Каратаєва // Підготовка дітей до школи. Наступність і перспективність. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. – С. 15-17.

REFERENCES

1. Asmolov A.G. Ob organizacii vzaimodejstvija obrazovatel'nyh uchrezhdenij i obespechenii preemstvennosti doshkol'nogo i nachal'nogo obshhego obrazovanija / A.G.Asmolov // Doshkol'noe vospitanie. – 1994. – № 6. – P. 14-27.
2. Bozhovich L.I. Lichnost' i ejo formirovanie v detskom vozraste: Psihologicheskie issledovanija / L.I.Bozhovich. – М.: Prosveshhenie, 1968. – 464 p.
3. Vygotskij L.S. Pedagogicheskaja psihologija / L.S.Vygotskij. – М.: Pedagogika, 1991. – 480 p.
4. Gutkina N.I. Psihologicheskaja gotovnost' k shkole / N.I.Gutkina. – М., 1993. – 111 p.
5. Zadachi i funkcii psihologa v doshkol'nom uchrezhdenii: Rukovodstvo dlja prakticheskogo psihologa / Pod obshh. red. L.A.Vengera. – М.: Pedagogika, 1992. – 87 p.
6. Leont'ev A.N. Psihicheskoe razvitie rebjonka v doshkol'nom vozraste / A.N.Leont'ev // Vozrastnaja i pedagogicheskaja psihologija. – М.: MGU, 1992. – P. 42-53.
7. Pedagogicheskij slovar': v 2-h t. / Gl. red. N.K.Goncharov, N.D.Kaz'min i dr. – М.: АПНРСФСР, 1960. – № 2. – 766 p.
8. Pisoc'ka L.S. Psihologichni faktori nastupnosti doshkil'noi i pochatkovoї zagal'noi osviti // Pidgotovka ditej do shkoli: Nastupnist' i perspektivnist' / V.I.Vojtenko, L.A.Gricjuk, M.I.Karataeva. – 2002. – P. 18-20.
9. Harchenko A. Problemi nastupnosti ta perspektivnosti, shljahi ih virishennja // Pidgotovka ditej do shkoli. Nastupnist' i perspektivnist' / V.Vojtenko, L.Gricjuk, M.Karataeva. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. – P. 15-17.

УДК 37 (438)

ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОЦЕСАМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Левицька В.А.

*Національний університет водного господарства та природокористування,
вул. Соборна, 11, м. Рівне, Україна*

lewalent@gmail.com

У статті розглядається вплив глобалізації на систему освіти в Польщі як явище, яке має суттєвий вплив на економічне, політичне і соціальне життя в усіх країнах світу, явище, яке є рушійною силою розвитку сучасної цивілізації. Глобалізація – це процес досі не вивчений, процес, навколо якого досі звучать суперечки. Також проаналізовано погляди на історичне тло глобалізації та її характеристики, прояви та наслідки.

Ключові слова: глобалізація, освіта в Польщі, глобалізаційні процеси, вища освіта.

ПРОБЛЕМЫ ПОЛЬСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ, СВЯЗАННЫЕ С ПРОЦЕССАМИ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Левицкая В.А.

*Национальный университет водного хозяйства и природопользования,
ул. Соборная, 11, г. Ровно, Украина*

lewalent@gmail.com

В статье рассматривается влияние глобализации на систему образования в Польше как явление, которое оказывает существенное влияние на экономическую, политическую и социальную жизнь во всех странах мира, явление, которое является движущей силой развития современной цивилизации. Глобализация представляет собой процесс до сих пор не в полной мере изученный, процесс, вокруг которого до сих пор звучат споры. Также проанализированы взгляды на исторический фон глобализации и ее характеристики, проявления и последствия.

Ключевые слова: глобализация, образование в Польше, глобализационные процессы, высшее образование.

PROBLEMS OF POLISH EDUCATION RELATED TO THE PROCESSES OF GLOBALIZATION

Levytska V. A.

National University of Water Management and Natural Resources, Rivne, Ukraine

lewalent@gmail.com

In the article the impact of globalization on education system in Poland as phenomenon, please have a significant impact on the economic, political and social life in all countries of the world, phenomenon, please is the driving force of modern civilization. Globalization presents a process still not fully scrutiny, a process still sound whose around dispute. Also analyzed the views of the historical background of globalization and uh characteristics, manifestations and consequences. Globalization is a complex phenomenon multidimensional because historically caused the whole course of development.

At the present stage of the multicultural society is the globalization of world processes and phenomena that cover political, economic, social, cultural and educational spheres of life. Globalization affects the formation of a national education policy and to identify key priorities for the development of education in most countries. Thus, the state education policy is based on consideration of the integration process, the definition of common objectives, content, objectives and strategies of education. The most active period in the development of globalization were the 90's. XX century. So its essential characteristics were the formation of the world educational space and Internet infrastructure, information and communication technologies.

Globalization can be considered the result of international communication, made possible by the introduction of new information technologies and contributed to increased availability of unlimited knowledge, new information, and the gradual integration and interdependence of the world. Globalization affects each country differently depending on national history, traditions, culture and priorities.

Key words: globalization, education in Poland, globalization, higher education.

Актуальність розгляду впливу глобалізації на систему освіти в Польщі зумовлена високою динамікою розвитку інтеграційних процесів в освіті та необхідністю збереження самобутніх національних лінгво-культурних особливостей країни у процесі вивчення іноземних мов та рідної мови.

Особливою актуальністю у 90-х роках ХХ століття відзначалася проблема впливу глобалізаційних процесів на розвиток освіти, яку висвітлено у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема В.Андрущенко, В.Кременя, А.Сбруєвої, С.Сисоевої, Н. Ничкало, Г.Макбурни.

Проте Польща, як член Європейського Союзу, має переваги в системних освітніх перетвореннях, що зумовлює необхідність взяти до уваги позитивні елементи польського досвіду у вітчизняній освітній політиці. Виходячи з вище наведеного, метою статті є дослідження впливу глобалізації на мовну освіту, мовну політику, мовні відносини та формування освітньої політики Польщі.

Зміни, які відбулися у XX столітті, призвели до величезного виклику світовій економіці, економікам окремих країн і суспільств. Це стало результатом багатьох змін і нових явищ, які відбуваються у світі. До одного з найбільш важливих процесів, який в останні роки, безумовно, посилюється, належить глобалізація. Глобалізація є процесом багатомірним (наприклад, стосується економіки, політики, військової справи, культури). Характеризується складністю і осягненням великих територій. В економічному вимірі глобалізація найчастіше ототожнюється з процесом злиття національних економік і створення світової економіки загалом. Інакше кажучи, глобалізація відображає зростаючу взаємозалежність економічних зв'язків між країнами світу, є проявами інтеграції світової економіки або прискореного уміжнароднення процесів економічного розвитку [1, с.103].

Однією з нових функцій держави в епоху глобалізації більше, ніж достатньо, є посилений вплив на стимулювання розвитку та використання технологій вітчизняними підприємствами. У багатьох розвинених країнах світу були створені технологічні і науково-промислові парки, наприклад, Кремнієва (Силіконова) Долина у США, які є одним з основних елементів розвитку технологій та їх використання для підвищення конкурентноспроможності місцевих компаній. Без сильної національної науково-дослідницької бази місцевим фірмам важко використовувати сучасні технології та долати глобальну конкуренцію. Найбільший зиск від глобалізації отримують компанії, продукція яких відповідає вимогам торгівлі і спеціалізації в масштабах світового ринку.

Наразі глобальна конкуренція робить ставку на застосування знань і високих технологій. Країни, менш розвинені, мають обмежені можливості для створення нових технологій, і, швидше, намагаються копіювати технології, які надходять із високорозвинених країн. Однак, навіть вони повинні мати добре розвинену науково-технічну базу і висококваліфіковані кадри фахівців.

Щодо глобалізації у вищій освіті, то за останні десятиліття прогрес помітний неозброєним оком. Переважна більшість значущих публікацій видається однією мовою, все більше і більше студентів і професорів навчається або працює за межами власних країн. Одночасно відбувається об'єднання процесу вивчення, проявом чого може бути зростаюче домінування англосаксонської моделі треступеневої вищої освіти. Згадані вище процеси є великим викликом для польської вищої освіти, які повинні конкурувати на глобальному ринку освітніх послуг. Їх успіх або поразка можуть на десятиліття визначити становище Польщі у світі.

Позиція визначається не тільки якістю випускників, які є базою для побудови польського національного багатства, а й через їх участь у більш широкому культурному, інтелектуальному і соціальному розвитку. Сучасний стан польської вищої освіти не є задовільним. Незважаючи на величезний стрибок, польські університети систематично відмежовуються від світових лідерів.

Розвиток засобів зв'язку і транспортних систем, пов'язаний із частковою лібералізацією торгівлі, а також зі зменшенням обмежень у переміщенні людей (принаймні в деяких частинах світу), призвели до того, що бачення «глобального села» Маршалла Маклуена стали реальністю. Глобалізації не змогли уникнути вища освіта і наука. Одним з її основних проявів є, ймовірно, прогресуюче домінування англійської мови. Також ми спостерігаємо зростання мобільності студентів і працівників вузів.

Усе частіше студенти обирають ВНЗ за межами своїх країн, вирішивши пройти повне або часткове навчання за кордоном. Цьому сприяють різні програми обміну студентів, а також об'єднання систем навчання, наприклад, в Європі – так званим Болонським процесом. Багато коледжів докладають зусилля для спільного навчання студентів. Мобільним також є викладацький склад [2, с.74].

Проблема стосується також публікації польських наукових робіт англійською мовою. Подобається нам це чи ні, але вважати, що хтось у світі буде читати або перекладати наукові роботи, написані польською мовою (хоча бувають і такі винятки), – наївно. Не показуючи наші результати та не заперечуючи результати, отримані за межами Польщі, неможливо поширити своє бачення і погляди, а також мати вплив на розвиток світової науки без публікації значної частини робіт міжнародною мовою науки, якою є англійська мова [3, с.22-26].

Проте вміння спілкуватися багатьма іноземними мовами сьогодні стало потребою переважної більшості населення сучасних європейських країн і молоді всіх континентів [4, с.396].

Наслідки глобалізації чітко видно. Зростає конкуренція на ринку освіти. Чимало ВНЗ докладає максимум зусиль, а також і фінанси на те, щоб залучити студентів із-за кордону. Деякі з них просто залучають студентів на платну форму навчання. Але успішні студенти схиляються до отримання освіти у своїй країні. Особливо в аспірантурі кращі з найкращих досягають значних наукових успіхів, а в перспективі – завойовують для ВНЗ високу репутацію. Такі студенти не тільки не платять за навчання, але також можуть розраховувати на здобуття грантів.

Часто підтримують залучення студентів із-за кордону окремі уряди, які пропагують національні ідеї, наприклад, для власного бачення історії, закликають до пізнання культури і мови, що згодом неабияк створює відчутні переваги в економічній та політичній співпраці. Глобалізація не обходить також Польщі. Невпинно зростає кількість випускників латвійських середніх шкіл, які обирають навчання за кордоном. Наприклад, у 2007 році тільки в німецьких і британських ВНЗ навчалося відповідно 14,5 і 7 тисяч поляків (Rychter, Rusak 2008: 44). У 2007 році навчання за кордоном обрала половина випускників відомого Варшавського ліцею ім. Стефана Баторія, а також 40% випускників Гданського III загальноосвітнього ліцею [2, с.74].

Звичайно навчання поляків у ВНЗ за межами Польщі загалом є позитивним, але нас повинно турбувати швидке зростання кількості виїжджаючих з числа кращих випускників середніх шкіл, проти числа яке зменшується і обирає навчання в країні. Зростає, хоч і дуже повільно, кількість іноземних студентів у польських ВНЗ. Мотиви дуже різні: від відносно низької плати за навчання або легкості вступу, або бажання пізнати культуру країни предків. Прибувають у Польщу також студенти і на один або два семестри в рамках європейських програм обміну, таких як, «Ерасмус» і «Сократ». Полегшенню сприяло введення триступеневої і єдиної системи оцінок, пов'язаних з Болонським процесом, а також проведення все більшої кількості лекцій або цілих курсів навчання англійською мовою. На жаль, студенти, які обирають польські ВНЗ, не мають перспективи високих досягнень. Це пов'язано, переважно, зі слабкою позицією польських університетів та інших ВНЗ у міжнародних рейтингах закладів вищої освіти.

Майбутній розвиток Польщі, особливо після уніфікації ринку в рамках Європейського Союзу, залежить і буде залежати від рівня освіти громадян. Тільки освічені, творчі і чутливі люди можуть вплинути на розвиток суспільства. Стратегія системи освіти на 2007-2013 рр. передбачала, що освіта в Польщі буде сприяти кожному в реалізації життєвих цілей і в саморозвитку, буде готувати їх до активної участі в громадському, культурному та економічному житті, а також швидко реагувати на зміни, пов'язані з розвитком науки. Важливу роль відіграють прийняті Європейським Союзом стандарти професійних кваліфікацій, якими є норми, що визначають знання та навички, необхідні для здійснення професійної діяльності і способи їх оцінювання. Культура і освіта визначають напрям людського мислення і дій, надихають до здобування знань і навичок, необхідних людині для її діяльності.

Розмірковуючи про форму сучасної освіти, Мирослав Юзеф Шиманський пише: «Реалізація навіть правильно поставлених цілей освіти, яка у більш складному та мінливому світі, поза сумнівом, є одним із провідних шляхів створення сприятливих перспектив особистості і суспільства, вимагає більш сильної апеляції до почуття відповідальності нинішніх і майбутніх політиків, підприємців, осіб, які займають керівні посади в державній адміністрації, області, в організаціях, у громадських об'єднаннях та недержавних установах» [5, с.9].

Освітні установи покликані служити людям шляхом надання підтримки в розробці і здійсненні планів у галузі освіти. Тим часом, діагностика освіти Великопольського воєводства в 1999 році показала, що для більшої частини місцевих органів влади (90%) освіта не була ідентифікована в плані потенціалу для розвитку місцевого оточення. Якість людського капіталу, таким чином, не була умовою для суспільства, і що характерно, це стосувалося, передусім, сільських громад та муніципалітетів із високими показниками безробіття [6, с.317].

Обов'язком держави є турбота про забезпечення всіх дітей і підлітків рівними стандартними умовами навчання у школі. Від органів місцевого самоврядування та батьків, переважно значною мірою, залежить можливість підвищення рівня умов навчання, більш стандартних рішень, можливості та прагнення шкільного співтовариства або місцевого самоврядування. Реформа системи освіти почалася в 1999 році і є однією із основних цілей польського режиму трансформацій.

Освіта в суспільстві є ефективною інвестицією у власний розвиток кожного громадянина, відображає одночасно культурний і цивілізаційний рівень спільноти. Освіта повинна дати можливість людям не тільки користуватися досягненнями сучасної цивілізації, але й забезпечити творчу участь у процесі її подальшого існування та розвитку. Між тим, як стверджує Р. Пахочіньскі: «Традиційна школа не готова до прийняття сучасних проблем цивілізації. Надто повільно реагує на зміни. Труднощі виникають насамперед тому, що освітні системи, як і раніше зосереджені на задоволенні освітніх потреб аграрних і промислових суспільств» [7, с.35].

Наше суспільство, яке живе в умовах динамічних змін, пов'язаних із процесами індустріалізації, урбанізації та глобалізації, з особливою надією повинно прямувати в напрямку гуманістичної школи майбутнього, котра, за словами Т. Пільха: «Буде поєднувати в собі гармонійну підготовку до життя в науково-технічній цивілізації, і направляти людей до знань та навичок, інструментів, сприятиме царюванню над світом речей. Одночасно, метою виховання є розвиток у житті, в цінностях, які визначають головні цілі життя людини. Суть виховання у школі буде пристосовувати людину до гуманістичної культури, до життя у співтоваристві і для спільноти» [8, с.209].

Глобалізація в системі освіти використовує нові зміни, які сучасна школа не здатна сприйняти. Найбільш важливою з цих проблем є рівність освітніх можливостей для дітей, що походять із сімей з високим і низьким статусом в економічному плані. Динамічні зміни викликають у світі поглиблення відмінностей в освітніх можливостях молодих людей. Сучасна масова школа не створює умов для всебічного розвитку учня. Ця установа не сприяє розвитку талантів та інтересів учнів. «Школи все більше і більше ізолюють себе від суспільства, – пише Р. Пахочіньскі, – також від дітей і підлітків, які живуть у цьому суспільстві. Діти повинні готуватися до життя, спрямованого в майбутнє, хоча школа є зацикленою на минулому» [7, с.83].

Глобалізація – це час, який прискорює і є новою роллю для вчителів. Вони повинні бути більшими медіаторами, посередниками, ніж людьми, які інструментально передають знання. У галузі змісту освіти необхідно відійти від повчального енциклопедизму в напрямку

формалізму, підносячи оперативні знання над пасивними, а все навчання повинно набувати більш предметного характеру в напрямку цілісного сприйняття знань.

Визнаючи важливість англійської мови та необхідність її вивчення, країни Європи все ж дотримуються думки, що Європа має зберегти багатомовність, а науковці і політики шукають шляхи створення на континенті умов, за яких кожен громадянин матиме можливість спілкуватися своєю рідною мовою й зберігати свою національну ідентичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Michałków I. Globalizacja a gospodarcze perspektywy rozwojowe // Gospodarka Polski wobec globalnych wyzwań rozwoju, red. nauk. W. Kowalczewski. – Warszawa, Wydaw. Dialog, 2000.
2. Jajszczyk Andrzej. Polska w obliczu globalizacji szkolnictwa wyższego // Polityka. – 2009. – p.73-85.
3. Życzkowski, Karol. Czy naukowcy z Polski mają szansę na granty European Research Council // Forum Akademickie. – 2009. – nr. 4. – p. 22-26.
4. Левицька В. А. Вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на формування і розвиток мовної освіти старшокласників у Польщі наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. / В. А. Левицька // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 36, Том VI (66): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 392-401.
5. M. J. Szymański. Edukacyjne wyzwania globalizacji // Edukacja. – 2002. – nr. 4 (80).
6. Przyszczypkowski K. Szanse i zagrożenia oświaty (samo)rządowej. // Uniwersytet. Społeczeństwo. Edukacja., W. Ambrozik, K. Przyszczypkowski (red.). – Poznań, 2004.
7. Pachociński R. Oświata i praca w erze globalizacji. – Warszawa, 2006.
8. Pilch T. Spory o szkołę. Pomędzy tradycją a wyznaniem współczesności. – Warszawa, 1999.

REFERENCES

1. Mikhalkuv I. (2000), *Globalizacja a gospodarcze perspektywy rozwojowe* [Globalization and economic growth prospects] // *Gospodarka Polski wobec globalnych wyzwań rozwoju*, red. nauk. W. Kowalczewski, Dialog, Warszawa, Poland.
2. Yajszchuk A. (2009), *Polska w obliczu globalizacji szkolnictwa wyższego*. [Poland in the face of globalization of higher education] // *Polityka*, Poland.
3. Zychkovski K.(2009), *Czy naukowcy z Polski mają szansę na granty European Research Council* [Are scientists from the Polish have a chance to grant European Research Council] // *Forum Akademickie*. – vol. 4, Poland.
4. Levytska V. (2015), *Vplyv globalizacijnyh ta integracijnyh procesiv na formuvannya i rozvytok movnoyi osvity starshoklasnykiv u Polschi naprykinci XX – pochatku XXI st.* [The impact of globalization and integration processes in the formation and development of language education high school students in Poland in the late XX – early XXI century] / Levytska V. // *Gumanitarnyj visnyk DVNZ «Perejaslav-Khmelnytskyj State Pedagogical University imeni Grygoriya Skovorody» – Annex 1 to the Issue. 36, vol. VI (66): Topical Issue "Higher Education in the context of Ukraine's integration into the European educational space" Gnozys, Kyiv, Ukraine.*
5. Shymanski M. J. (2002), *Edukacyjne wyzwania globalizacji* [Educational challenges of globalization] // *Edukacja*, nr. 4 (80), Poland.

6. Przyszczykowski K. Szanse i zagrożenia oświaty (samo)rządowej. // Uniwersytet. Społeczeństwo. Edukacja., W. Ambrozik, K. Przyszczykowski (red.). – Poznań, 2004.
7. Pakhotsinski R. (2006), *Oświata i praca w erze globalizacji* [Education and work in the era of globalization] // Warszawa, Poland.
8. Pilh T. (1999), *Spory o szkołę. Pomiędzy tradycją a wyznaniami współczesności* [Disputes about the school. Between tradition and present challenges], Warszawa, Poland.

УДК 378”192-196(477)

РОЛЬ І МІСЦЕ ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЬ У 1920-60 рр. ХХ СТОЛІТТЯ

Скляренко І.Ю., к.пед.н., доцент

Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, вул. Фрунзе, 9, м. Київ, Україна

djadi_in@mail.ru

У статті представлено роль і місце виробничих практик у професійній підготовці фахівців для українських залізниць у 1920-60 рр. ХХ ст. Організація роботи в майстернях та під час проходження практики в середніх навчальних закладах Міністерства шляхів сполучення поступово (до другої половини ХХ століття) набула системного характеру, що створило сприятливі умови для розвитку теорії і практики виробничого навчання. Його головними рисами було чітке визначення кваліфікації та вимог до практики, деталізація процесу виконання кожної роботи (алгоритм виконання операцій), послідовне оволодіння навичками кожної професійної дії, підготовка до застосування набутих умінь і навичок в реальних умовах майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: виробничі практики, формування практичних умінь і навичок, літні практики на виробництві, досягнення відповідного рівня готовності до кваліфікованого виконання складного та багатофункціонального технологічного процесу на залізниці.

РОЛЬ И МЕСТО ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРАКТИК В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ УКРАИНСКИХ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ В 1920-60 гг. ХХ ВЕКА

Скляренко И.Ю.

Киевская государственная академия водного транспорта им. Гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ул. Фрунзе, 9, Киев, Украина

djadi_in@mail.ru

В статье представлены роль и место производственных практик в профессиональной подготовке специалистов для украинских железных дорог в 1920-60 г. ХХ в. Организация работы в мастерских и в ходе прохождения практики в средних учебных заведениях Министерства путей сообщения постепенно (до второй половины ХХ века) приобрела системный характер, что создало благоприятные условия для развития теории и практики производственного обучения. Его главными чертами было четкое определение квалификации и требований к практике, деталізація ходу выполнения каждой работы (алгоритм выполнения операций), последовательное овладение навыками каждого профессионального действия, подготовка к применению приобретенных умений и навыков в реальных условиях будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: производственные практики, формирование практических умений и навыков, летние практики на производстве, достижение соответствующего уровня готовности к квалифицированному выполнению сложного и многофункционального технологического процесса на железной дороге.